

13. On ratification of the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Foreign Persons : The Law of Ukraine dated March 16, 2000 No. 1547-III // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2000. 21, April 26. 161.

14. On ratification of the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the European Communities and their member states: Law of Ukraine dated November 10, 1994 No. 237/94-BP // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. — 1994. — No. 46. — Art. 415.

Стаття надійшла до редакції 16 червня 2018 р.

УДК. 347.961

*Ю. В. Богатир, К. О. Гордієнко, В. А. Петришина**,
студенти факультету права та міжнародних відносин
Київський університет імені Бориса Грінченка**

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена дослідженню нотаріату в Україні. З'ясовано процес генезису нотаріату, його актуальні проблеми та напрацьовані пропозиції щодо покращення функціонування та правового регулювання діяльності нотаріату в Україні.

Ключові слова: нотаріат, англосаксонська модель, латинська модель, юстиція, реформування, медіація, нотаріальна діяльність.

Статья посвящена исследованию нотариата в Украине. Выявлены процесс генезиса нотариата, его актуальные проблемы и наработанные предложения по улучшению функционирования и правового регулирования деятельности нотариата в Украине.

Ключевые слова: нотариат, англосаксонская модель, латинская модель, юстиция, реформирование, медиация, нотариальная деятельность.

The article is devoted to the study of the notary in Ukraine. The authors of the work separately found out the process of genesis of the notary, its actual problems and submitted their proposals on improving the functioning and legal regulation of the activity of notaries in Ukraine.

Key words: notary, anglo-saxon model, latin model, justice, reform, mediation, notarial activity.

* Bogatyr Y. V., Gordienko K. O., Petrishina V. A., students of Law and International Relations Faculty in the Boris Grinchenko Kiev University

REFORMING OF NOTARY BODIES IN UKRAINE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

** Науковий керівник: І. Ю. Панова.

Постановка проблеми. На сучасному етапі побудови правової держави, нотаріат посідає особливе місце. Наразі нотаріат України потребує серйозного реформування. Протягом останнього часу в наукових колах та серед практикуючих нотаріусів обговорюється питання зміни системи нотаріату України, оскільки законодавство, яке регулює нотаріальну діяльність є застарілим. Проблеми у сфері нотаріату потребують вирішення на загальнодержавному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у дослідження нотаріальної діяльності в Україні зробили такі вчені, як-от: О. О. Чернишова, В. Г. Шиленко, В. В. Комаров, К. В. Белінська, О. М. Спектор, В. О. Негода, О. І. Нелін та інші. У працях цих авторів певною мірою звертається увага на шляхи реформування нотаріальної діяльності в Україні [1], питання перспектив розвитку нотаріату в Україні шляхом надання нотаріусам функцій медіатора [2], питання становлення нотаріату в Україні [3]. Однак їхні дослідження спрямовані, передусім, на розроблення узагальнених теоретичних положень. Вищевказані науковці недостатньо приділяють уваги питанням реальних проблем, які склалися в системі нотаріату України.

Постановка завдань. Метою дослідження є з'ясування особливостей виникнення, становлення та розвитку нотаріату в Україні, правового регулювання нотаріату зарубіжних країн задля розробки пропозицій щодо вдосконалення діючої системи нотаріату в Україні. Реалізація мети роботи зумовила постановку й розв'язання таких завдань дослідження: вивчити історію виникнення, становлення нотаріату в Україні; дослідити правове регулювання вітчизняного нотаріату; визначити особливості латинської та англосаксонської моделей нотаріату; проаналізувати законодавство про нотаріат зарубіжних країн; сформулювати пропозиції щодо реформування нотаріату в Україні.

Основні результати дослідження. З метою всебічного вивчення особливостей функціонування нотаріату в Україні необхідним є дослідження історії виникнення та становлення вітчизняного нотаріату. Так, початком зародження нотаріату в Україні науковці вважають саме період утворення у IX ст. Київської Русі [4, с. 79]. Важливим було виникнення у XV ст. інституту «площадних піддячих», які вже були професійними писарями та спеціалізувалися на оформленні угод, пов'язаних із переходом прав на окремі види майна та оформлення їх належним чином. Нотарі-

альна діяльність з кінця XVIII ст. на Лівобережній Україні і практично з середини XIX ст. на Правобережній Україні була пов'язана з історією російського нотаріату [4, с. 80].

Відчутний поштовх отримав розвиток інституту нотаріату на території України у часи правління Катерини II; нотаріальні функції в той час закріплювалися, то за судами, то за іншими установами, цивільними, повітовими судами, кріпосними відділеннями. Судова реформа 1864 р. започаткувала фактично визнання автономії нотаріату. Цей процес супроводжувався введенням посади нотаріусів, на які призначалися чиновники на конкурсних засадах головою судової палати [5].

Декрет РНК УРСР від 19 лютого 1919 р. «Про суд» скасував дореволюційні нотаріальні органи України, що існували до того часу, а Декретом від 25 лютого 1919 р. було засновано інститут народних нотаріусів, який проіснував до 16 квітня 1921 р. Вчинення найпростіших нотаріальних дій було покладено на нарсуди та міліцію [6, с. 189].

У подальшому відбувався занепад нотаріату, який став посідати другорядне місце серед правових інститутів держави [1, с. 101]. Необхідно зазначити, що, як у СРСР, так і в радянській Україні потреби в нотаріальній діяльності практично не було [3, с. 113].

Нового імпульсу розвитку інституту нотаріату надало проголошення незалежності та суверенності України. Базовим нормативно-правовим актом, який установив порядок правого регулювання діяльності нотаріату в Україні, став Закон України «Про нотаріат», прийнятий у 1993 р. [7, с. 90]. Варто відзначити, що прийняття цього Закону стало прогресивним кроком у відновленні нотаріату. Однак нині положення даного нормативно-правового акту вже є застарілими та не відповідають сучасним реаліям, що відзначаються стрімким розвитком приватноправових відносин в Україні. Ця обставина спонукає до виявлення дефектів діяльності нотаріату на даний момент та пошук шляхів їх усунення.

Реформування нотаріату України є необхідним кроком на фоні активної фази європейської інтеграції. Саме тому, на нашу думку, доцільним було б дослідити особливості зарубіжних національних систем нотаріату.

У світі існують два типи нотаріальних систем, де форми організації нотаріату різні: це нотаріат латинського та англосаксонсь-

кого типу. Латинський нотаріат базується на системі континентального європейського права, що характеризується наявністю кодифікованих нормативно-правових актів, які регулюють діяльність нотаріату, на відміну від англосаксонської системи, де функціонування нотаріату базуються на прецедентному праві [8].

Яскравим представником держави, де діє система латинського нотаріату, є Польща — одна з розвинених та прогресивних країн Європейського Союзу. Досвід польського нотаріату може бути корисним для реформування вітчизняного нотаріату; його особливістю є оперативне запровадження інституту приватних нотаріусів з одночасним функціонуванням державних нотаріальних контор. Нині відповідно до Закону Польщі «Право нотаріату» прийнятому в 1991 р., нотаріат у Польщі є однією з форм публічної влади.

Задля забезпечення високої якості нотаріальних послуг, польські законодавці створили складну систему професійних та етичних вимог до кандидатів на право заняття нотаріальною діяльністю, як-от: наявність у нотаріуса ступеня магістра в сфері права, обов'язкове стажування в сфері нотаріату, добросовісне виконання покладених на нотаріуса функцій.

Нотаріальна система Польщі передбачає проходження двох етапів, перш ніж отримати право на зайняття нотаріальною діяльністю. Перший етап вимагає проходження аплікаційної практики та складання кваліфікаційного іспиту, а другий етап — зайняття посади замісника (помічника) нотаріуса на певний період часу, що визначений законом. Така система вимог впливає на ефективну підготовку майбутніх нотаріусів, на яких покладається функція надання правової допомоги та захисту прав фізичних і юридичних осіб [2].

В Україні ж відповідно до чинного Закону України «Про нотаріат» для отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю необхідно лише мати стаж роботи у сфері права не менше, як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори — не менш, як три роки, та скласти кваліфікаційний іспит [9].

Законодавство Польщі передбачає обставини, за яких можливе припинення нотаріальної діяльності нотаріуса: досягнення 70 років, відмова від права на здійснення нотаріальної діяльності, хвороба, за вказівкою органів соціального страхування тощо [10]. У вітчизняному ж нотаріаті такі випадки встановлені Законом України «Про нотаріат», і в порівнянні з польським законодавст-

вом перелік підстав для припинення нотаріальної діяльності в нотаріаті України є значно ширшим [9].

На відміну від Закону України «Про нотаріат» закон Польщі передбачає перелік інцидентів, у разі виникнення яких нотаріус несе відповідальність: суттєве порушення права, вчинення дій, які зазіхають на честь професії, а також відмова від укладення договору страхування цивільної відповідальності. Закон встановлює такі види санкцій щодо нотаріуса: попередження, догана, грошовий штраф, а також позбавлення права утримувати нотаріальну контору [10].

Ще однією країною, яка має позитивний досвід реформування діяльності нотаріату є Грузія. Відповідно до чинного закону Грузії «Про нотаріат» (2009 р.) нотаріус не є публічним службовцем; відсутній поділ на публічний та приватний нотаріат. Особливим є той факт, що законодавство Грузії дозволяє нотаріусу укладати трудовий договір з іншим нотаріусом. Ця норма має економічне підґрунтя, яке полягає в тому, що за умови недостатньої фінансової можливості щодо забезпечення нотаріусом оренди приміщення різноманітних матеріальних затрат, пов'язаних із його діяльністю, нотаріус має можливість досить гнучко пристосуватися до життєвих реалій, під час хиткого та нестабільного фінансового становища.

Особливим нововведенням в діяльності грузинського нотаріату є покладення на нотаріусів функцій медіації. Нотаріус може виступити медіатором: в сімейно-правових питаннях, спадкових спорах, сусідських спорах тощо [11]. Такий досвід може бути позитивно використаний при внесенні змін до законодавства України про нотаріат.

Англосаксонський нотаріат може бути охарактеризований за такими ознаками: специфіка нормативного оформлення нотаріату; розуміння дефініції «нотаріус», перелік вимог, що висувуються до претендентів на посаду нотаріуса, процедура допуску до професії тощо [12, с. 76].

Характерним для англосаксонського нотаріату є те, що нотаріусу відводиться другорядна роль, яка зводиться до засвідчення копій і підписів. У цій правовій системі існує *notary public*, тобто публічний нотаріус, який наділений повноваженням (часто лише тимчасово) свідчити прості процеси. Це може бути власник аптекарського магазину, секретар адвоката, перукар, продавець [13, с. 89]. На нашу думку, запровадження *notary public* досить цікаве

в перспективі і для України, адже такий крок значно зменшить навантаження на нотаріусів, проте сумніви виникають щодо їх компетенції.

Особливості англосаксонської системи нотаріату добре виявлені в інституті нотаріату Великобританії та США. Так, правові аспекти організації та функціонування нотаріату в США знаходять відображення в Модельному законі США «Про нотаріат» від 4 лютого 2010 р. та Уніфікованому законі США «Про нотаріальні дії» від 1 жовтня 2011 р., а також у законодавстві окремих штатів [12, с. 79]. Особливістю нотаріату в США є те, що нотаріусом може бути особа, яка реалізує свою компетенцію як основний вид промислу, або ж одночасно поєднуючи це з іншими видами діяльності [14].

Оскільки у кожному штаті є своє законодавство, вимоги до претендента на посаду нотаріуса є різними. В цілому нотаріусом може бути громадянин США не молодше 18 років (у деяких штатах мінімальний вік становить 19 років), який постійно проживає у штаті подальшого працевлаштування або часто перебуває на його території, вільно володіє англійською мовою, прослухав курс та успішно склав письмовий іспит на визначення професійної компетентності, надав свої відбитки пальців для перевірки на предмет притягнення до кримінальної відповідальності. На нашу думку, недоречним видається встановлення такої низької межі допустимого віку для зайняття посади нотаріуса.

Важливою особливістю є те, що і в США, й у Великобританії для отримання дозволу на заняття нотаріальною діяльністю є укладення з банківською установою договору гарантії, тобто фактично існує вимога застрахувати свою професійну діяльність на весь період дії цього дозволу. Така вимога є досить прогресивною і необхідною, і хоча в законодавстві України вона також закріплена, на практиці, на жаль, не завжди виконується.

Загалом діяльність нотаріату у Великобританії регулюється Актом про державних нотаріусів від 1833 р. Необхідно відмітити, що у Великобританії нотаріусів поділяють за класами і відповідно до цього існує перелік вимог на отримання дозволу.

Головним, що відрізняє англосаксонський тип нотаріату, є предметна компетентність нотаріальних органів. Тут слід відмітити, що, незважаючи на величезну кількість спільного між нотаріатами згаданих держав, діяльність британських нотаріусів спрямована, в першу чергу, на обслуговування міжнародних при-

ватноправових відносин. Саме тому від британських нотаріусів, окрім знання двох іноземних мов, вимагається ще й знання законодавства відповідної держави, для дії в якій призначений відповідний документ [12, с. 155]. На нашу думку, суттєвим кроком вперед було б запровадження і в Україні обов'язкової вимоги для претендента на роль нотаріуса-міжнародника — знання англійської та ще однієї мови, вибір якої залежить від того на якій саме країні спеціалізується нотаріус.

Стартом реформування нотаріату України було прийняття у 1993 р. Закону України «Про нотаріат», який, спираючись на розвиток ринкової економіки в країні, запровадив поділ на державних та приватних нотаріусів [15, с. 1091]. Однак, вже через п'ятнадцять років після прийняття Закону, були значно помітні його позитивні та негативні сторони, що вплинуло на прийняття в 2008 р. у вигляді певної реформи Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про нотаріат»». Цей закон зрівняв повноваження у вчиненні нотаріальних дій приватних і державних нотаріусів.

У 2010 р. Міністерство юстиції України ухвалило Концепцію про реформування органів нотаріату України. Вагомими результатами затвердження цієї концепції є прийняття низки нормативно-правових актів щодо діяльності українського нотаріату: Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса від 2011 р.; Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності від 2011 р.; Положення про спадковий реєстр від 2011 р. тощо [15, с. 1094-1095]. Важливим кроком до реформування діяльності нотаріату та забезпечення населення кваліфікованими фахівцями у сфері нотаріату було затвердження Кабінетом Міністрів України в 2011 р. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату, на яку були покладені завдання з визначення рівня фахової підготовленості осіб, які мають намір здійснювати нотаріальну діяльність та вирішення питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю [16, ст. 2]. Ці акти не є вичерпними, адже система нормативно-правових актів, які регулюють нотаріальну діяльність в Україні, є значно об'ємнішою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз вітчизняного законодавства в сфері нотаріату свідчить, що відсут-

ність систематизованості та цілісності нормативно-правових актів суттєво ускладнює та сповільнює роботу нотаріусів. Саме тому значним кроком у реформуванні нотаріату було б створення кодифікованого збірника норм — Кодексу нотаріату. Видається виправданим поділ нотаріусів на приватних та державних, при цьому доцільно зменшити функції останніх та націлити їхню діяльність на надання безоплатної нотаріально-правової допомоги соціально вразливим верствам населення. У цьому випадку необхідним стає зменшення кількості державних нотаріусів шляхом розподілу їх по територіальних громадах, що б посприяло децентралізації, яка наразі відбувається в Україні.

Вимагають змін і вимоги на отримання свідоцтва на право зайняття нотаріальною діяльністю. Доцільно знизити мінімальний стаж роботи у сфері права до 5 років, при цьому з них 3 роки — в галузі нотаріату. Спираючись на позитивний досвід європейських країн, а також враховуючи націленість України на боротьбу з корупцією, варто було б запровадити вимогу про наявність у претендента щонайменше двох рекомендаційних листів. При цьому один — від кількох практикуючих нотаріусів на основі поручительства до моменту перекваліфікації претендента, із зазначенням про несення ними юридичної відповідальності у випадку вчинення корупційних дій особою, за яку вони поручаються, другий — від територіальної громади, в межах якої претендент проходив стажування. Доцільно також увести щорічні звіти про діяльність нотаріусів перед територіальною громадою для підвищення рівня довіри населення та забезпечення прозорості його діяльності.

З метою зменшення кількості приватних нотаріусів та запоруки їх доброчесності у професійній діяльності в межах приватного нотаріату за прикладом англо-саксонської системи доречно запровадити укладення претендентом на посаду нотаріуса договору гарантії з банківською установою. Договір передбачає грошову заставу у визначеному законом розмірі, яка у разі вчинення нотаріусом правопорушення, пов'язаного зі здійсненням професійної діяльності, в якості компенсації вноситься до бюджету України. Термін чинності такого договору має дорівнювати терміну чинності свідоцтва на право заняття нотаріальною діяльністю.

Доцільно також запровадити віковий ценз на зайняття нотаріальною діяльністю з фіксованою верхньою межею у 60 років. Із досягненням цього віку та завершенням професійної діяльності

за нотаріусом має залишатися право повернення йому коштів, виплачених у банк як заставу доброчесності.

Розумним було б обмеження терміну дії свідоцтва на зайняття нотаріальною діяльністю на 3 роки з можливим подальшим продовженням на той же термін за умови проходження курсів підвищення кваліфікації та успішного складання кваліфікаційного іспиту.

У зв'язку зі значним функціональним навантаженням нотаріусів, раціональним було б поділити їх за ознакою предметної компетенції, виділивши такі види: нотаріус, який працює з договорами; нотаріус, який займається спадщиною, нотаріус, який займається міжнародною діяльністю, нотаріус-медіатор та інші. Враховуючи успішний досвід зарубіжних країн, перевантаженість вітчизняних судів, низький рівень довіри українців до судочинства особливо гостро відчувається необхідність запровадження альтернативних способів вирішення спорів, одним з яких і є медіація. Нотаріусу-медіатору варто видавати окреме свідоцтво про право на суміщення функцій нотаріуса та медіатора. Термін дії такого свідоцтва має бути аналогічним терміну дії свідоцтва на право зайняття нотаріальною діяльністю. При цьому необхідним має бути встановлення додаткових вимог до нотаріуса: проходження відповідної освітньої та психологічної підготовки.

Існує необхідність виокремлення нотаріусів-міжнародників, які працюють із законодавством інших країн.

В рамках проведення пенсійної реформи в Україні, доцільним було б підняти питання пенсійного забезпечення нотаріусів. Таке забезпечення можна було б реалізувати за допомогою членських внесків до органу нотаріального самоврядування, розмір яких визначався б спеціальною комісією з питань пенсійного забезпечення даного органу.

Запровадження викладених пропозицій уможливить ґрунтовне реформування нотаріальної системи України, виведе на новий рівень надання нотаріальних послуг та гармонізує функціонування інституції нотаріату.

Список використаних джерел:

1. Спектор О. М., Негода В. О. Шляхи реформування нотаріальної діяльності в Україні в контексті міжнародних стандартів та зарубіжного

досвіду / О. М. Спектор, В. О. Негода // Сучасні питання економіки і права. — 2014. — Вип. 1. — С. 108–112.

2. Белінська К. В. Перспективи розвитку нотаріату в Україні шляхом надання нотаріусам функцій медіатора / К. В. Белінська // Юридичний радник. — 2017. — № 3(93). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://yurradnik.com.ua/stati/perspektivi-rozvitku-notariatu-v-ukrayini-shlyahom-nadannya-notariusam-funktsiy-mediatora/>

3. Нелін О. І. Інститут нотаріату в Україні: від минувшини до сьогодення : монографія / О. І. Нелін. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. — 130 с.

4. Ясінська Л. Е. Становлення нотаріальної діяльності в Римі та її поширення на країни Західної Європи / Л. Е. Ясінська // Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. — 2003. — № 17. — С. 79–84.

5. Історія нотаріату України. — 2013. — Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://old.npu.in.ua/ua/pro-npu/istoriya/istoriya-notariatu-ukrajini#.WwGbPvmFPIW>

6. Комаров В. В. Нотаріат України / В. В. Комаров. — К.: Консум, 2010. — 240 с.

7. Чернишова О. О. Правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні / О. О. Чернишова // Південноукраїнський правничий часопис. — 2015. — № 2. — С. 88–92.

8. Бондарева М. В. Англосаксонський нотаріат. Особливості функціонування / М. В. Бондарева // Університетські наукові записки. — 2006. — №4. — С 153–159.

9. Про нотаріат: закон України стоном на 11 жовтня 2017р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 384.

10. Prawo o notariacie. Dz. U. 1991. Nr 22, poz. 91. Ustawa z dnia 14 lutego 1991r. [Electronic resource]. — Mode of access : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910220091>

11. Головенко І. А. Нотаріат в умовах грузинського економічного дива / І. А. Головенко // Юридичний радник. — 2012. — № 5 (65). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://yurradnik.com.ua/stati/>

12. Бондарева М. Особливості організації системи нотаріальних органів в країнах латинського нотаріату / М. Бондарева // Право України. — 2006. — № 2. — С 76–78.

13. Мілорава М. Нотаріат та нотаріальна діяльність у Сполучених Штатах Америки / М. Мілорава // Юриспруденція: теорія і практика. — 2005. — № 7. — С. 50–55.

14. Бігун В. Отримання допуску до юридичної практики в США / В. Бігун // Юридичний журнал. — 2002. — № 3. — С. 29–30.

15. Шишленко В. Г. Щодо реформування нотаріату України / В. Г. Шишленко // Форум права. — 2012. — № 1. — С. 1091–1099.

16. Про затвердження Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату: постанова Кабінету Міністрів України станом на 31 серпня 2011 р. — Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/923-2011-%D0%BF>

References:

1. Spektor O. M., Neghoda V. O. (2014). Ways of reforming the notarial activity in Ukraine in the context of international standards and foreign experience. *Suchasni pytannja ekonomiky i prava (Modern issues of economics and law)*, 1, 108-112. (in Ukr.).

2. Bjelinsjka K. V. (2017). Prospects for the development of a notary in Ukraine by providing notaries with mediator functions. *Jurydychnyj radnyk (Legal counsel)*, 3 (93). Retrieved from

<http://yurradnik.com.ua/stati/perspektivi-rozvitku-notariatu-v-ukrayini-shlyahom-nadannya-notariusam-funktsiy-mediatora/>

3. Nelin O. I. (2013). Institute of Notary in Ukraine: from the past to the present. Kyiv: Vydavnycho-poligrafichnyj centr «Kyjivskyj universytet». (in Ukr.).

4. Jasinsjka L. E. (2003). The formation of notarial activities in Rome and its distribution to the countries of Western Europe. *Aktualjni problemy derzhavy i prava. Zbirnyk naukovykh pracj (Actual problems of state and law. Collection of scientific works)*, 17, 79-84. (in Ukr.).

5. History of the notary of Ukraine. (2013). Retrieved from <http://old.npu.in.ua/ua/pro-npu/istoriya/istoriya-notariatu-ukrajini#.WwGbPvmFPIW>

6. Komarov V. V. (2010). Notary of Ukraine. Kyiv. (in Ukr.).

7. Chernyshova O. O. (2015). Legal regulation of notarial activity in Ukraine. *Pivdenoukrajinsjkyj pravnychyj chasopys (South Ukrainian legal magazine)*, 2, 88-92. (in Ukr.).

8. Bondarjeva M. V. (2006). Anglo-Saxon notary. Features of functioning. *Universytetsjki naukovy zapysky (University scientific notes)*, 4, 153-159. (in Ukr.).

9. The law of Ukraine. (2017). About the notary. *Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajiny (Information from the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 39. (in Ukr.).

10. Law notary. (1991, February 14), 22, p. 91. Retrieved from <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910220091>

11. Gholovenko I. A. (2012). Notary in the conditions of Georgian economic miracle. *Jurydychnyj radnyk (Legal counsel)*, 5 (65). Retrieved from <http://yurradnik.com.ua/stati/d0-bd-d0-be-d1-82-d0-b0-d1-80-d1-96-d0-b0-d1-82-d0-b2-d1-83-d0-bc-d0-be-d0-b2-d0-b0-d1-85-d0-b3-d1-80-d1-83-d0-b7-d0-b8-d0-bd-d1-81-d1-8c-d0-ba-d0-be-d0-b3-d0-be-d0-b5-d0-ba-d0-be-d0-bd-d0-be/>

12. Bondarjeva M. V. (2006). Features of the organization of the system of notarial bodies in the countries of the Latin Notary. *Pravo Ukrajiny (The right of Ukraine)*, 2, 76-78. (in Ukr.).

13. Milorava M. (2005). Notary and notary activities in the United States. *Jurysprudencija: teorija i praktyka (Jurisprudence: theory and practice)*, 7, 50-55. (in Ukr.).

14. Bighun V. (2002). Obtaining admission to USA law practice. *Jurydychnyj zhurnal (Legal journal)*, 3, 29-30. (in Ukr.).

15. Shyshlenko V. Gh. (2012). Regarding the reform of the notary of Ukraine. *Forum prava (The forum is right)*, 1, 1091-1099. (in Ukr.).

16. A resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). On Approval of the Regulation on the High Qualifications Commission of the notary. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/923-2011-%D0%BF>

Стаття надійшла до редакції 19 червня 2018 р.

УДК 346

Д. С. Комарницький*,
аспірант

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»**

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В даній статті досліджуються питання правового регулювання експортної діяльності в Україні та державної підтримки експорту товарів, робіт та послуг українського походження. Зроблено висновок про те, що сучасний політичний курс держави на підтримку експорту товарів, робіт та послуг вітчизняного виробництва є доцільним і обґрунтованим.

Ключові слова: експорт, ліцензування, квотування, державна підтримка експорту, страхування, гарантування, здешевлення кредитування.

В данной статье исследуются вопросы правового регулирования экспортной деятельности в Украине и государственной поддержки экспорта товаров, работ и услуг украинского происхождения. Сделан вывод о том, что современный политический курс государства на поддержку экспорта товаров, работ и услуг отечественного производства является целесообразным и обоснованным.

* Komarnytskyi D. S., postgraduate of Kyiv National Economic University named after Vadym Getman

LEGAL REGULATION OF EXPORT ACTIVITY IN UKRAINE

** Науковий керівник: д.ю.н., професор А. В. Омельченко